Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A szervezett civil társadalom szerepének elemzése az Afrikai, Karibi és Csendes-óceáni Államok Szervezete (AKCSÁSZ) és az EU közötti új megállapodásban, kitérve a gazdasági partnerségi megállapodások (GPM) helyzetére is ebben a keretben

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2022/C 443/04)

Előadó: **Carlos Manuel TRINDADE**

Közgyűlési határozat:	2021.10.21.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 52. cikkének (2) bekezdése
	saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Külkapcsolatok” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.6.9.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.7.13.
Plenáris ülés száma:	571.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	170/0/1

1. **Következtetések és ajánlások**

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) megjegyzi, hogy az Európai Uniónak (EU) már régóta megvan az afrikai, karibi és csendes-óceáni (AKCS) államokkal való kapcsolatait szabályozó, értékekre és célokra vonatkozó kerete, egészen konkrétan a demokrácia, a felelősségteljes kormányzás és az emberi jogok, az inkluzív és fenntartható növekedés, valamint a mindenki számára elérhető tisztességes munka, a migrációban és a mobilitásban rejlő lehetőségek, a humán fejlődés, a környezetvédelem, valamint „a globális színtéren és a közös érdekű területeken” való összefogás kérdéseire vonatkozóan. A szomszédos harmadik országokkal való kapcsolatokra tekintettel egy biztonsággal kapcsolatos célkitűzés egészíti ki ezt a keretet.

1.2. Az EGSZB támogatja az értékek és célok ezen keretét, amelyet 1960 óta számos, az AKCS-államokkal kötött nemzetközi megállapodás tartalmaz, és amelyre az EU kereskedelmi és fejlesztési együttműködési kapcsolatait alapozta.

1.3. Az EGSZB nagy vonalakban támogatja ezt az új megállapodást, és reméli, hogy a felek azt mihamarabb aláírhatják. Üdvözli, hogy a felek jelentős erőfeszítéseket és fontos kötelezettségvállalásokat tettek, amelyekhez az ENSZ fenntartható fejlődési céljait használták referenciakeretként.

1.4. Az EGSZB azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy alaposan vizsgálja meg az új megállapodást és a gazdasági partnerségi megállapodásokat (GPM-ek) alátámasztó fejlesztési együttműködési struktúrát, és hozzon új döntéseket, figyelembe véve a (kritikus egészségügyi infrastruktúra kérdését felvető) Covid19 tapasztalatait, valamint az ukrajnai háború geopolitikai következményeit (beleértve az élelmezésbiztonságot, az energiaárakat és a demokráciát fenyegető veszélyeket). Az EGSZB hangsúlyozza, hogy ez a két kulcsfontosságú globális esemény, amely gyökeresen megváltoztatta a globális környezetet, összetettebb és sürgősebb válaszlépéseket tesz szükségessé az AKCS-államokban, ami a jelenlegitől meglehetősen eltérő nemzetközi együttműködést kíván meg.

1.5. Az EGSZB megelégedéssel nyugtázza, hogy az új megállapodás elismeri a civil társadalmi szervezetek és a szociális partnerek által betöltött szerep fontosságát, és üdvözli, hogy az aláíró felek egyetértettek ezzel.

1.6. Az EGSZB hangsúlyozza és nagyra értékeli, hogy az új megállapodás mind a közös alapmegállapodásban, mind az egyes regionális jegyzőkönyvekben – bár eltérő megfogalmazásban – többször is kimondja a civil társadalom részvételére, tájékoztatására, meghallgatására és strukturált konzultációjára szolgáló hivatalos mechanizmusok, más néven az „intézményi mechanizmusok” biztosításának fontosságát.

1.7. Az EGSZB megjegyzi, hogy a civil társadalmi szervezetek és a szociális partnerek saját intézményesített mechanizmusokkal rendelkeznek, amelyek segítségével hivatalosan is ismertethetik álláspontjukat, javaslataikat és bírálataikat. Rendkívül fontos, hogy – bárhogy is nevezzék őket: gazdasági, szociális és kulturális bizottságnak, tanácsadó testületnek, fórumnak, platformnak, civil társadalmi szervezeti hálózatnak, állandó konferenciának vagy bármi másnak – legyenek olyan, törvényileg szabályozott és formalizált módon működő intézményi mechanizmusok, amelyeken keresztül a civil párbeszédet folytató civil társadalmi szervezetek és a szociális párbeszédben részt vevő szociális partnerek elkötelezettségükből kifolyólag hozzájárulhatnak a nyilvános és demokratikus színtéren folyó vitához. Az intézményi mechanizmusok ilyen módon történő formalizálása ellenállóbbá teszi a társadalmat, mivel serkenti a polgári szerepvállalást, és felpezsdíti a demokratikus életet.

1.8. A civil társadalmi szervezetekkel, a szociális partnerekkel és az intézményi mechanizmusokkal kapcsolatban az EGSZB megjegyzi, hogy a régiók, alrégiók és országok közötti gazdasági, társadalmi, kulturális és politikai különbségek miatt az Unióban és az AKCS-államokban is nagyon eltérő helyzetekkel találkozhatunk. Az informális gazdaság megkerülhetetlen tényező az AKCS-államokban, amelyet figyelembe kell venni a civil társadalmi szervezetek és a szociális partnerek munkájában, valamint az intézményi mechanizmusok megvalósításakor és működtetésekor, máskülönben a lakosság nem minden tagja látja majd hasznát az új megállapodás eredményeinek. Az EGSZB feltétlenül szükségesnek tartja, hogy megoldásokat találjanak a meglévő nehézségek leküzdésére, különösen a civil társadalmi szervezetek és a szociális partnerek technikai kapacitása és pénzügyi támogatása tekintetében. Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Unióban és az AKCSÁSZ-ban van számos olyan bevált gyakorlat, amelyeket meg kellene vizsgálni, hogy más országokban is alkalmazni lehessen őket. Erre példa az EU–AKCS nyomonkövetési bizottság, amely képes ellátni ezt a feladatot.

1.9. Az ebben a folyamatban való részvételével kapcsolatban az EGSZB célja, hogy megvalósítsa a tervezett intézményi mechanizmusokat, valamint az AKCS-országokban előmozdítsa és támogassa a civil társadalmi szervezeteket és a szociális partnereket, mivel felismerte, hogy ezek a szereplők vezető szerepet játszanak a fenntartható fejlődés előmozdításában, különösen az ENSZ 17. fenntartható fejlődési céljával összefüggésben.

1.10. Az EGSZB javasolja, hogy az Európai Bizottság az új megállapodás struktúráján belül hozzon létre négy intézményi mechanizmust: egyet a közös alapmegállapodás alapján az Európai Unió és az AKCSÁSZ között, egy másodikat Afrikával, egy harmadikat a karibi térséggel és egy negyediket a csendes-óceáni térséggel az e régiókkal kötött egyes regionális jegyzőkönyvek alapján.

1.11. Az EGSZB azt javasolja továbbá az Európai Bizottságnak, hogy a GPM-ek keretében hozzanak létre tanácsadó bizottságokat. Az EGSZB megerősíti, hogy a civil társadalmi szervezetek/szociális partnerek pótolhatatlan szerepet játszanak a GPM-ekben, ezért azokat meg kell erősíteni. Az EGSZB ezért ismét hangsúlyozza a REX/536 sz. véleményben megfogalmazott ajánlásokat, amelyeket a jelenlegi és jövőbeli GPM-ekben végre kell hajtani, és úgy véli, hogy a CARIFORUM konzultatív bizottsága kiváló bevált gyakorlat, amelyet terjeszteni kell, illetve máshol is át kellene venni.

1.12. Az EGSZB határozottan azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy a jövőben az EU–AKCSÁSZ megállapodás (közös alapmegállapodás, regionális jegyzőkönyvek és gazdasági partnerségi megállapodások) keretében megvalósítandó különböző intézményi mechanizmusok a szinergiák megteremtése és az erőforrások, különösen a pénzügyi források optimalizálása érdekében megfelelően illeszkedjenek egymáshoz. A hálózatként működő, egységes és strukturált rendszerként együtt dolgozó intézményi mechanizmusok, amennyiben szorosan és szigorúan a küldetésükre összpontosítanak, bebizonyítják majd, hogy fontos szerepük van a társadalmak ellenálló képessége, a gazdasági növekedés és az emberek jólléte szempontjából.

1.13. Az EGSZB mindenképpen azt javasolja, hogy az Európai Bizottság biztosítson pénzügyi eszközöket az AKCS-államokban működő civil társadalmi szervezetek és szociális partnerek valós helyzetével foglalkozó elemző és előrejelző programok és projektek támogatására, figyelembe véve ezen szervezetek nyomásgyakorlási képességük, technikai stabilitásuk és a tervezett intézményi mechanizmusok bevezetése terén felmerülő igényeit. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a cél annak elősegítése, hogy ily módon az új megállapodás keretében, tagjaik megfelelő fellépésének és aktív bevonásának köszönhetően megszilárduljanak a demokratikus civil társadalmi szervezetek/szociális partnerek.

1.14. Az EGSZB erőteljesen sürgeti az Európai Bizottságot, hogy támogassa az EGSZB EU–AKCS nyomonkövetési bizottságának munkáját, amely az egyetlen olyan intézményi mechanizmus, amely az új EU–AKCSÁSZ megállapodás keretében jelenleg létezik, és amely nagyobb szerepet fog játszani ebben a folyamatban, többek között strukturált párbeszéd keretében, hogy i. az intézmények rendelkezésére bocsássa a vonatkozó jelentéseket, tervezeteket és véleményeket, ii. mozgósítsa az AKCS-országok érdekelt feleit, és iii. hozzájáruljon a tervezett intézményi mechanizmusok bevezetéséhez.

2. **A történelmi háttérrel és a stratégiai célkitűzésekkel kapcsolatos általános észrevételek**

2.1. 2016-ban az Európai Unió számos közös érdekű prioritást fogadott el az Afrikai, Karibi és Csendes-óceáni Államok Szervezetének (AKCSÁSZ) országaival folytatott megújított partnerség keretében a demokrácia, a felelősségteljes kormányzás és az emberi jogok, az inkluzív és fenntartható növekedés, valamint a mindenki számára elérhető tisztességes munka, a migrációban és a mobilitásban rejlő lehetőségek, a humán fejlődés, a környezetvédelem, valamint „a globális színtéren és a közös érdekű területeken" való összefogás ([1]) kérdéseivel kapcsolatban, amelyeket a későbbi dokumentumokban megerősítettek, és a közvetlen szomszédokra tekintettel biztonsági célokkal is kiegészítettek. Ez strukturálta és megerősítette az Európai Unió által e területre vonatkozóan korábban kitűzött célokat.

2.2. Az EU ezeket a célkitűzéseket nemzetközi megállapodások – először a Yaoundéi Egyezmény, majd a loméi megállapodások, a Cotonoui Megállapodás, most pedig a Cotonoui Megállapodást követő megállapodásról folytatott tárgyalások – révén formalizálta. Emellett az EU gazdasági partnerségi megállapodásokat is kötött számos AKCS-állammal vagy államcsoporttal.

2.3. A GPM-ek e stratégia gyakorlati megvalósításának legáltalánosabb gazdasági eszközei. Meghatározzák az AKCS-államok világgazdaságba való zökkenőmentes és fokozatos integrálásának és a szegénység felszámolásának célkitűzését, hangsúlyozva, hogy a tárgyalások során figyelembe kell venni a felek fejlettségi szintje és az egyes gazdaságok sajátos gazdasági, társadalmi és környezeti jellemzői közötti különbségeket, és különösen az informális jelleg mértékét az egyes államokban vagy alrégiókban.

2.4. Az EGSZB úgy véli, hogy a világjárvány tanulságai – többek között a világjárvány által az egészségügyi rendszerekben okozott nehézségek, a gazdaságra gyakorolt negatív hatások, a társadalmi egyenlőtlenségek mélyülése és ebből eredően a szegénység növekedése, a gyógyszerekhez és vakcinákhoz való hozzáférés és az azok előállítása terén okozott strukturális problémák, a digitális eszközök bizonyított hatékonysága, az emberi jogokat és a demokráciát fenyegető veszélyek, valamint a járvány által okozott jelentős gazdasági függőség – alapján világossá vált, hogy újra kell gondolni a fejlesztési együttműködés felépítését, és ezt a követelményt figyelembe kell venni az EU és az AKCSÁSZ közötti stratégiák végrehajtásakor és átdolgozásakor.

3. **Konkrét észrevételek a Cotonoui Megállapodást követő megállapodásról**

3.1. 2015-ben, a Cotonoui Megállapodás tizenötödik évfordulója alkalmából értékelték a megállapodást, és megállapították annak eredményeit és gyenge pontjait.

3.2. A Cotonoui Megállapodásnak 2020. februárban kellett volna lejárnia. Egyes megvitatott kérdések érzékeny jellege, valamint a világjárvány miatt azonban azt nem lehetett a tervezett időpontban megújítani, és a megújított partnerségi megállapodás szövegét, amelyet általában a „Cotonoui Megállapodást követő megállapodásnak" (a továbbiakban: új megállapodás) neveznek, csak 2021 áprilisában parafálta az EU és az AKCSÁSZ.

3.3. Az aláíró országok különbözőségének figyelembevétele és az egyes érintett régiókra való egyedi alkalmazás biztosítása érdekében az újonnan megkötött megállapodás egy közös alapmegállapodás formájában jön létre, amelyet három regionális jegyzőkönyv egészít ki az afrikai, a karibi és a csendes-óceáni térségre vonatkozóan. Ezek mindegyike kötelező érvényű. E struktúra összetettsége miatt az EU–AKCS nyomonkövetési bizottságnak a jövőben proaktívabb megközelítést kell alkalmaznia.

3.4. Az új megállapodás prioritásai tükrözik a felek elkötelezettségét az ENSZ fenntartható fejlődési céljainak megvalósítása mellett, és hat terület köré csoportosulnak: i. emberi jogok, demokrácia és kormányzás; ii. béke és biztonság; iii. humán fejlődés, amely kiterjed az egészségügyre, az oktatásra, a higiéniára, az élelmezésbiztonságra, a társadalmi kohézióra, a kultúrára és a nemek közötti egyenlőségre, valamint a fejlesztési együttműködési kötelezettségvállalásokra; iv. inkluzív és fenntartható gazdasági növekedés és fejlődés, többek között a gazdasági partnerségi megállapodások szempontjából; v. környezeti fenntarthatóság és éghajlatváltozás; és végül vi. migráció és mobilitás. Ezek kulcsfontosságúak a civil társadalmi szervezetek és a szociális partnerek számára.

3.5. Ezek a prioritások kiegészülnek a Covid19-világjárvány hatásai ellen az Európai Unióban és az AKCS-országokban folytatandó küzdelemmel, amely a demokrácia aláásásának veszélye elleni küzdelemre, illetve a gazdasági és társadalmi fellendülés elősegítésére egyaránt kiterjed, mivel az előrejelzések szerint a gazdaság nehezen fog talpra állni az AKCS-országokban, és ennek következtében növekedni fog a szegénység és az egyenlőtlenségek.

([1]) Közös közlemény az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – Megújított partnerség az afrikai, karibi és csendes-óceáni államokkal, 2016., 7. és 8. oldal.

3.6. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy – amint azt a világjárvány is megmutatta – a kritikus infrastruktúrák kérdése továbbra is sürgető az AKCS-országokban. A fenntartható fejlődés teljes mértékben attól függ, hogy vannak-e reziliens infrastrukturális létesítmények, amelyek ösztönzik és támogatják a gazdasági tevékenységet és a társadalmi fejlődést, és döntő szerepet játszanak a fenntartható fejlődési célok elérésében, legyen szó akár az ENSZ 2030-ig tartó időszakra szóló menetrendjében, akár a 2063-ig tartó időszakra vonatkozó afrikai menetrendben meghatározott fenntartható fejlődési célokról. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a fejlesztési együttműködés továbbra is szükséges, bár nem elégséges feltétele a célok elérésének, és kiemeli, hogy azt fontos megerősíteni az AKCS-országokban.

3.7. Ezzel összefüggésben az EGSZB különösen a kritikus egészségügyi infrastruktúra fontosságát hangsúlyozza. Az egyetemes, könnyen elérhető és általánosan ingyenes egészségügyi szolgáltatás megléte az AKCS-államokban alapvető fontosságú a lakosság jólléte és a fenntartható fejlődés szempontjából. Különösen az oltóanyagokhoz való gyors hozzáférés (szabadalmak és a helyi gyártáshoz szükséges technikai kapacitás) biztosítja az AKCS-társadalmak számára az esetleges jövőbeli világjárványok esetén szükséges ellenálló képességet. Az EGSZB megjegyzi, hogy ez a fontos kérdés nem szerepel az új megállapodásban, és arra kéri az EU-t és az AKCSÁSZ-t, hogy a megállapodás végrehajtása során vegyék azt figyelembe.

3.8. Az EGSZB úgy véli, hogy az új megállapodásnak figyelembe kell vennie, hogy a jelenlegi európai és globális geopolitikai helyzet, és különösen az ukrajnai háború következményei (élelmezésbiztonság, energiaárak és a demokráciát fenyegető veszélyek) milyen hatással lesznek általában véve a fejlesztési együttműködésre, és különösen a gazdasági partnerségi megállapodásokra. Az EGSZB figyelmeztet arra, hogy a jelenlegi helyzet az AKCS-országokra gyakorolt befolyásért folytatott verseny kiéleződéséhez vezethet, és kéri, hogy az Unió növelje az ezekkel az országokkal folytatott együttműködésre szolgáló kapacitását, különösen gazdasági, szociális és kulturális szempontból.

3.9. A civil társadalom részvételére, tájékoztatására, meghallgatására és strukturált konzultációjára szolgáló hivatalos mechanizmusokkal, más néven az „intézményi mechanizmusokkal" kapcsolatban az EGSZB üdvözli az új megállapodásban foglalt álláspontokat, különösen azt, hogy a felek „nyílt és átlátható mechanizmusokat hoznak létre […] a strukturált konzultáció céljából" ([2]), hogy „konzultációs mechanizmusokat hoznak létre" ([3]), hogy „konzultációs és párbeszéd-mechanizmusokat hoznak létre és fejlesztenek ki" ([4]), vagy hogy „konzultációs és párbeszéd-mechanizmusokat irányoznak elő" ([5]).

4. **Konkrét észrevételek az Európai Unió és az afrikai, karibi és csendes-óceáni országok közötti gazdasági partnerségi megállapodásokról (GPM-ek)**

4.1. A kilenc ilyen megállapodásról folytatott tárgyalások eredményeként hét megállapodás lépett hatályba, amelyeket a 79 AKCS-országból 32-vel kötöttek meg, amelyek közül 14 a karibi térségben, 14 Afrikában és 4 a csendes-óceáni térségben található. A hét megállapodás közül ötöt ideiglenesen alkalmaznak, mivel még nem ratifikálta őket valamennyi uniós tagállam. A Nyugat-Afrikával és a Kelet-Afrikával kötött másik két megállapodás még nem jutott el az ideiglenes alkalmazás szakaszába, mivel késik az afrikai országok általi aláírásuk és ratifikálásuk, míg további 21 állam lezárta az ezen megállapodásokról szóló tárgyalásokat, de azokat még nem hajtotta végre.

4.2. Az EGSZB rámutat arra, hogy a GPM-ek lehetőségeket és kockázatokat is rejtenek magukban. Alapvető fontosságú egy egyenlő felek közötti partnerség biztosítása, amely nemcsak gazdasági növekedést eredményez, hanem a jóllétet és a társadalmi igazságosságot is garantálja. A civil társadalmi szervezetek/szociális partnerek fellépése kulcsfontosságú e célkitűzések eléréséhez.

4.3. A stratégiai partnerségi megállapodásokat azonban mind az EU, mind a partnerországok civil társadalmi szervezetei és szociális partnerei bírálattal illetik.

4.4. A gazdasági partnerségi megállapodásokkal kapcsolatban megfogalmazott kifogások azok kialakítására és arra vonatkoznak, hogy a megállapodások még akkor is lassíthatják a termelés fellendülését az AKCS-országokban, ha lehetővé teszik a nemzeti iparágak, például az agrár-élelmiszeripari ágazatok védelmét. Annak ellenére, hogy a gazdasági partnerségi megállapodások előnyei között tartják számon, az EU és az AKCSÁSZ közötti szabadkereskedelem számos esetben visszás hatást váltott ki és a vámbevételek csökkenését eredményezte, különösen a külkereskedelemre kivetett adók csökkenése miatt, arról nem is beszélve, hogy – amint ezt számos civil társadalmi szervezet és szociális partner határozottan elítélte – az EU és az AKCS-országok gazdasági fejlettsége közötti különbségek miatt veszélybe sodorhatja a családi gazdaság alapját képező mikro-, kis- és középvállalkozásokat vagy szövetkezeteket.

([2]) A megállapodás közös alapmegállapodás része, 95. cikk.
([3]) Afrikára vonatkozó regionális jegyzőkönyv, 5. cikk.
([4]) Karib-tengeri térségre vonatkozó regionális jegyzőkönyv, 7. cikk.
([5]) Csendes-óceáni térségre vonatkozó regionális jegyzőkönyv, 7. cikk.

4.5. A gazdasági partnerségi megállapodásokban különböző módokon veszik figyelembe a civil társadalom szerepét és az különféle konfigurációkban jelenik meg, továbbá a megállapodások tárgyalása és nyomon követése tekintetében is eltérő szerepet adnak a civil társadalmi szervezeteknek. Az Elefántcsontparttal kötött megállapodás például az elefántcsontparti civil társadalom konventjének (CSCI) létrehozását eredményezte, amely projektet ([6]) indított a megállapodás családi gazdaságra gyakorolt hatásainak nyomon követésére. Ezenfelül mivel a belső megbeszélések a fenntartható fejlődés témájára összpontosulnak, korlátozott az a befolyás, amelyet a civil társadalom más területeken kifejthetne.

4.6. Egyes gazdasági együttműködési megállapodások további szerveket, például parlamenti vegyes bizottságot írnak elő: ilyenek a CARIFORUM-mal és a Nyugat-Afrikával kötött megállapodások.

4.7. Mivel a gazdasági együttműködési megállapodások kifejezetten megemlítik, hogy a Cotonoui Megállapodás prioritásainak részét képezik, ez utóbbi felülvizsgált változata lehetőséget kínál az aláíró feleknek a civil társadalmi szervezetek és a szociális partnerek szélesebb körű, összehangolt és intézményesített részvételének előmozdítására, amit teljes mértékben ki kellene használni, már csak azért is, mert lassú előrelépések történtek ezen a téren, amint az a megállapodás végrehajtásáról az Unió által 2021. szeptemberben készített jelentésben is olvasható. A gazdasági partnerségi megállapodásokban előírt intézményi mechanizmusok végrehajtásának leghatékonyabb módja az, ha a közintézmények időben és részletesen tájékoztatják a civil társadalmi szervezeteket/szociális partnereket a folyamatról, és felkérik őket, hogy strukturált módon vegyenek részt abban, és készítsenek tanulmányokat és indokolással ellátott javaslatokat.

5. **Konkrét észrevételek a civil társadalom és a szociális partnerek meghatározásáról, reprezentativitásáról, tevékenységéről és intézményesítéséről**

5.1. Az EGSZB az „európai civil társadalom háza” kíván lenni. Az Európai Unióról szóló szerződés 13. cikke alapján létrehozott EGSZB az Európai Unió tanácsadó testülete, amely 329 tagból áll, akik a munkáltatókat (I. Csoport), a munkavállalókat (II. Csoport) és a civil társadalmi szervezeteket (III. Csoport) képviselik. Az EGSZB alkotja azt az európai intézményi mechanizmust, amelyen belül ezek az érdekcsoportok strukturált párbeszéd keretében kifejthetik véleményüket az Európai Unióval kapcsolatos kérdésekről.

5.2. Az EGSZB megjegyzi, hogy a civil társadalmi szervezetek soraiba a legkülönfélébb célokat követő egyesületek tartoznak, képviselik a hozzájuk belépett tagokat, és olyan funkciót töltenek be a társadalomban, amely többek között magában foglalja a lakosság jólléte valamint a társadalmi befogadás és a kirekesztés elleni küzdelem előmozdítására irányuló fellépést, az egész lakosság vagy a polgárok valamely csoportja szociális, gazdasági, kulturális és szakmai jogainak és érdekeinek védelmét, a környezetvédelmet és az éghajlatváltozás elleni küzdelmet, az emberi jogok védelmét és a gondossági kötelezettség nevében történő tiltakozást, valamint megóvási célzattal a hatalmi szervek figyelmeztetését és a rájuk irányuló nyomásgyakorlást az általuk tömörített tagok érdekeinek védelme és társadalmi értékeinek érvényre juttatása érdekében.

5.3. Az ilyen széles és változatos palettán mozgó szervezetek körvonalainak meghatározásakor döntő szerepet játszik az a gazdasági, társadalmi és politikai környezet, amelyben működnek, ezért óvakodnunk kell attól, hogy tevékenységük minden fontossága és dicséretes volta ellenére úgy tekintsünk rájuk, mintha ők testesítenék meg legjobban azt a társadalmi szereplőt, amely a fenntartható fejlődés motorja lehet.

5.4. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy ezen a sokrétű valóságon belül megfelelően figyelembe kell venni azt, hogy általában mekkora jelentőséggel bír az informális gazdaság és társadalmi szerveződés az AKCS-országokban, amely minden társadalmi, szervezeti és intézményi kapcsolatot erősen jellemez és meghatároz ezekben az országokban. Ilyen környezetben a civil társadalmi szervezetek és a szociális partnerek általában jelentős nehézségekkel szembesülnek a szervezetté alakulás, az önszerveződés és az intézményi működés, a pénzügyi fennmaradásuk biztosítása és a hivatalos fellépés terén. Rendkívüli pénzügyi támogatást kellene nyújtani ezeknek a civil társadalmi szervezeteknek és szociális partnereknek, máskülönben részvételükkel és közreműködésükkel aligha lesznek képesek hozzájárulni a fenntartható fejlődéshez, a polgári jogok gyakorlásához és a demokratikus rezilienciához országaikban.

5.5. A civil szervezetek tevékenysége attól függ, hogy milyen – polgári vagy inkább politikai orientációjú – társadalmi szerepet kívánnak betölteni, mekkora a méretük, milyen társadalmi jelentőséget tulajdonítanak nekik a tagjaik és a közösség, amelyben működnek, milyen vezető szerepet vállalnak, milyen forrásokra van szükségük a céljaik eléréséhez, és különösen ez utóbbiakat illetően attól, hogy azokat milyen feltételekhez kötik az adományozóik.

([6]) Support for strengthening the operational capacity of Ivorian civil society organisations, to support citizen monitoring of the interim Economic Partnership Agreement with Côte d'Ivoire [Támogatás az elefántcsontparti civil társadalmi szervezetek működési kapacitásának megerősítéséhez az elefántcsontparti átmeneti gazdasági partnerségi megállapodás civil nyomon követése érdekében].

5.6. Általánosságban elmondható, hogy hiányosságaik miatt a civil társadalmi szervezetek kénytelenek egymással és az állami intézményekkel versenyezni a finanszírozásért. Ezek a sebezhetőségek megnehezítik a tevékenységüket és a nemzeti vagy nemzetközi intézményi mechanizmusokban való részvételüket. Másrészt függővé tehetik őket támogatóiktól vagy az országuk állami szerveitől.

5.7. A „szociális partnereknek" nevezett szakszervezeteket és vállalkozói szövetségeket a civil társadalmi szervezetek közé sorolják, de sajátos jellegükből adódóan a civil társadalmi szervezetektől elkülönülő, saját identitással rendelkeznek. A szociális partnerek a tagjaik képviseletét és a tagok érdekeinek – különösen a gazdasági érdekeknek – a védelmét biztosítják mind a szuverén szervek előtt, egyedi konzultációs és tárgyalási mechanizmusokon keresztül, mind pedig az egymással kialakított kapcsolatok révén, különösen a kollektív tárgyaláson és a kollektív szerződések megkötésén keresztül. A szociális partnerek koherens szervezeti felépítéssel büszkélkedhetnek, egyértelmű érdekeket képviselnek, tagadhatatlanul hosszú életűek, elismert történelmi vívmányokra támaszkodhatnak, szilárdan megalapozott és jól meghatározott tevékenységi területen és kapcsolati rendszerrel működnek, és általában véve képesek önerőből biztosítani a finanszírozásukat.

6. **Konkrét észrevételek a Cotonoui Megállapodást követő megállapodásról a civil társadalom és a szociális partnerek összefüggésében**

6.1. *A civil társadalom és a szociális partnerek szerepe a Cotonoui Megállapodást követő megállapodásban*

6.1.1. Az új megállapodás mind a közös alapmegállapodásban, mind pedig a három regionális jegyzőkönyvben aktív szerepet biztosít a civil társadalomnak, ugyanakkor nem határozza meg annak konkrét formáját, mivel az aláíró felekre, az AKCSÁSZ-ra és az Európai Unióra bízza e részvétel intézményi kereteinek meghatározását, többek között intézményi mechanizmusok létrehozása révén. Ezért a kulcskérdést annak meghatározása jelenti, hogy miként biztosítható, hogy a civil társadalmi szervezeteket és a szociális partnereket mind nemzeti, mind transznacionális szinten bevonják a folyamatba.

6.1.2. A legfontosabb szervezeti paraméterek – mint például a közreműködők jogi formája, a reprezentativitásuk, a küldöttjeik kiválasztása vagy az ülések gyakoriságára vonatkozó minimumkövetelmények – figyelembevételének köszönhetően olyan dinamikák alakultak ki, amelyek megerősítették az ebben a folyamatban részt vevő civil társadalmi szervezetek és szociális partnerek szerepét.

6.1.3. Ők sajátos szerepet játszanak ebben a folyamatban, amely a saját érdekeikhez kapcsolódik és különbözik a politikai pártok társadalomban betöltött szerepétől. A civil társadalmi szervezetek és a szociális partnerek részvételét konkrét tevékenységek keretében kellene ösztönözni, és annak meg kellene haladnia az általános viták keretét. E szereplők az általuk az intézményekhez eljuttatott tanulmányok, vélemények és javaslatok révén járulnak hozzá a vitákhoz és a döntésekhez. A civil társadalmi szervezetek és a szociális partnerek „nyílt kormányzáshoz" ([7]) való legjobb hozzájárulását az olyan intézményi mechanizmusok megléte jelenti, amelyek – mivel aktívan bevonják az érdekelt feleket a folyamatba – önálló irányítással rendelkeznek és jól meghatározott eljárási szabályokon alapulnak, információkat osztanak meg egymással, valamint konzultációk és strukturált párbeszéd révén kapcsolatban vannak egymással.

6.1.4. A pénzügyi szempont rendkívül fontos kérdés. Megfelelő, szigorú feltételekhez kötött és átlátható finanszírozás nélkül nem lehet biztosítani, hogy a civil társadalmi szervezetek és a szociális partnerek valóban részt vegyenek az üléseken vagy még inkább az adatok összegyűjtéséhez, a vizsgálatok elvégzéséhez és a vélemények elkészítéséhez szükséges előkészítő alkalmazott kutatási munkákban.

6.2. *A civil társadalom és a szociális partnerek jelenlegi helyzete az AKCS-államokban*

6.2.1. Európában

Európában nemzeti vagy európai szinten ezernyi egyesület, szervezet, szövetség, konföderáció, platform és fórum létezik, amelyek vagy civil társadalmi szervezetekhez, vagy az üzleti világhoz (magánvállalkozásokhoz, a mikro- és kisvállalkozói körhöz, a közszektorhoz és a szociális területhez) kapcsolódnak, vagy a szakszervezeti szférához kötődnek, és a szervezés tekintetében bizonyos mértékben összehangoltak.

6.2.2. Afrikában, a karibi térségben és a csendes-óceáni térségben

6.2.2.1. Az AKCS-államok esetében az egyes régiók, alrégiók és államok gazdasági, társadalmi, politikai és történelmi helyzetéből adódóan rendkívül sokféle struktúra alakult ki a civil társadalmi szervezetek és a szociális partnerek körében, és bizonyos esetekben hiányzik az interakció köztük. Számos jó példa is van a bevált gyakorlatokra, ugyanakkor számtalan probléma és hiányosság is felmerül.

([7]) Az OECD által meghatározott elv.

6.2.2.2. Nehézségekbe ütközik a civil társadalmi szervezetek/szociális partnerek tájékozódása az új megállapodásról vagy a GPM-ekről (amennyiben léteznek ilyenek), vagy akár teljes mértékben is hiányozhatnak a nekik szóló általános vagy konkrét információk, továbbá általánosságban nincsenek meg a részvételre és a közintézményekkel folytatott strukturált párbeszédre szolgáló fórumok sem.

6.2.2.3. E sokszínű valóságra tekintettel a fentiekben vázolt két helyzetet a helyszínen kellene tanulmányozni a példaértékű bevált gyakorlatok terjesztése, valamint a problémák és a hiányosságok kezelése érdekében, hogy növelni lehessen a civil társadalmi szervezetek és a szociális partnerek megbecsülését, és erősíteni lehessen a szerepüket. Ezzel a megközelítéssel támogatni lehet a meglévő intézményi mechanizmusokat, vagy ösztönözni lehet újak létrehozását.

6.2.3. EU–AKCS nyomonkövetési bizottság

Az Európai Unió és az AKCS-országok közötti kapcsolatok keretében a civil társadalmi szervezetek és a szociális partnerek jelenleg az EGSZB-n belül működő EU–AKCS nyomonkövetési bizottságra támaszkodhatnak, amely paritásos alapon az Európai Unió részéről az EGSZB által delegált tizenkét tagból, valamint mellettük tizenkét küldöttből – vagyis jelenleg nyolc afrikai, két karibi és két csendes-óceáni képviselőből – áll. Ez utóbbiak az AKCS-országok civil társadalmi szervezeteit és szociális partnereit képviselik, és a megállapodás hatálya alá tartozó egyes régiók szervezett civil társadalma nevez ki őket a különböző érdekek közötti egyensúly tiszteletben tartásával.

7. **Konkrét észrevételek a civil társadalmi szervezetek és a szociális partnerek által a fenntartható fejlődés motorjaként betöltött szerep előmozdításának és támogatásának eszközeiről**

7.1. Az EGSZB rendkívül fontosnak tartja, hogy a tervezett intézményi mechanizmusok hivatalos formát kapjanak, és kijelenti, hogy ezzel kapcsolatban ez lesz a fő célkitűzése.

7.2. Az EGSZB határozottan azt tanácsolja, hogy az új megállapodás végleges aláírását követően az Európai Bizottság javasolja az AKCSÁSZ-nak és az érintett országoknak, hogy teremtsék meg az ezen intézményi mechanizmusok bevezetéséhez szükséges politikai, szervezeti és pénzügyi feltételeket.

7.3. Az EGSZB nyomatékosan kéri az AKCSÁSZ-t, hogy ugyanilyen határozottan kötelezze el magát e folyamat mellett.

7.4. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az új megállapodás struktúrája egy olyan intézményi mechanizmus létrehozását irányozza elő, amely a közös alapmegállapodáshoz kapcsolódik, és amely az EU és az AKCSÁSZ képviselőit foglalja magában. Ezzel egyidejűleg a regionális jegyzőkönyvek minden egyes régióban – Afrikában, a karibi térségben és a csendes-óceáni térségben – lehetővé teszik egy intézményi mechanizmus létrehozását, amelyben az adott régió és az EU képviselői vesznek részt. Tehát egy négy intézményi mechanizmuson (1 + 3) alapuló rendszert kell bevezetni, amely az új megállapodás teljes körére kiterjed.

7.5. Az EGSZB megjegyzi, hogy a partnerségi megállapodások a CARIFORUM-mal, a Nyugat-Afrikával és a Kelet-Afrikával kötött megállapodásokhoz hasonlóan intézményi mechanizmusokat és tanácsadó bizottságokat is előirányoznak.

7.6. Rámutat arra, hogy az intézményi mechanizmusok ezen rendszerének megvalósításához jelentős erőfeszítéseket kell tenni a strukturálás és hálózatépítés terén egy egységes és strukturált rendszer létrehozásáért, illetve a szinergiák megteremtése, a párhuzamos munkavégzés és a források – különösen a pénzügyi források – szétforgácsolódásának elkerülése, valamint a felhasználásuk optimalizálása érdekében.

7.7. Az EGSZB javasolja, hogy az Európai Bizottság ösztönözze az AKCSÁSZ-országokban működő uniós küldöttségeket a civil társadalmi szervezetek és a szociális partnerek projektjeinek támogatására, különösen azon projektek esetében, amelyek a szervezetek tagjainak és vezetőinek képzésére, kapacitásaik megerősítésére és a műszaki stabilitásuk javítására, valamint az intézményi mechanizmusok létrehozásának ösztönzésére irányulnak. Javasolja, hogy az Európai Bizottság a benyújtott pályázatok közül – azok érdemeinek figyelembevétele mellett – az AKCS-országok civil társadalmi szervezeteinek és szociális partnereinek pályázatait részesítse előnyben.

7.8. Az EGSZB javasolja, hogy az intézményi mechanizmusok megvalósításával kapcsolatban az Európai Bizottság hozzon létre olyan programokat, amelyek lehetőséget biztosítanak a civil társadalmi szervezetek és a szociális partnerek valós helyzetének, lehetőségeinek és nehézségeinek, valamint a különböző meglévő struktúráknak – például a platformoknak, a fórumoknak vagy egyéb struktúráknak – a helyszíni tanulmányozására annak érdekében, hogy össze lehessen gyűjteni és terjeszteni lehessen az EU és az AKCSÁSZ közötti kapcsolatok keretében már meglévő bevált gyakorlatokat. Javasolja, hogy az AKCS-országok civil társadalmi szervezeteit és szociális partnereit mind mennyiségi, mind minőségi szempontból meghatározó módon vonják be ezekbe a vizsgálatokba. Az EGSZB azt ajánlja, hogy az AKCS-országokból származó civil társadalmi szervezetek/szociális partnerek legyenek e tanulmány kulcsfontosságú szereplői, mennyiségi és minőségi hozzájárulásuk tekintetében egyaránt.

7.9. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az EU–AKCS nyomonkövetési bizottság több erőforrással, taggal és küldöttel meg fogja erősíteni szervezetét annak érdekében, hogy jobban hozzá tudjon járulni ehhez a folyamathoz és teljesíthesse küldetését.

7.10. Az EGSZB határozottan ajánlja az Európai Bizottságnak, hogy e folyamat finanszírozását építsék be a meglévő pénzügyi eszközökbe. Külön hangsúlyozni kívánja, hogy amennyiben azt szeretnénk, hogy a civil társadalom és a szociális partnerek szervezetei folytatni tudják tevékenységüket, akkor azokhoz finanszírozást kell biztosítani, mivel azok önfinanszírozása nem elegendő. Emlékeztet arra, hogy az új megállapodás földrajzi kiterjedése miatt az intézményi mechanizmusok megfelelő működéséhez, valamint a civil társadalmi szervezetek és a szociális partnerek részvételéhez olyan pénzügyi forrásokra van szükség, amelyek nem állnak ezek rendelkezésére. Még szigorú irányításellenőrzési módszerek és a modern digitális technológiák alkalmazása mellett is elengedhetetlen, hogy ezek a szervezetek gazdasági támogatást kapjanak. Az EGSZB sürgeti az Európai Uniót, az AKCSÁSZ-t és a tagállamokat, hogy fogadjanak el olyan programokat, amelyek egyedi támogatást nyújtanak e civil társadalmi szervezetek és a szociális partnerek tevékenységéhez, valamint az intézményi mechanizmusok működéséhez.

Kelt Brüsszelben, 2022. július 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG